

Locuint'a Redactorului

si

Cancelari'a Redactiunii

o in

Strat'a tragatorului [L6-
vésztosa], Nr 5.

Scrisorile nefrancoate nu se voru
primi decatu numai de la corespun-
dintii regulari ai „Federatiunii.”
Articolii tramisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune :

Pre trei lune . . . 3 fl. v. a
Pre ziese lune . . . 6 " " "
Pre anulu intregu . . . 12 " " "

Pentru Roman'a :

pre a. intregu 30 Fr. = 3 Lei n
6 lune 16 " = 16 " "
3 " 8 " = 8 " "

Pentru insertiuni :

10 or. de linia si 30 or. taos'a tim-
brale pentru fiecare publicati-
une separat. in loculu deschis
20 or. de linia.

Unu exemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 19. febr. 1872.
2. mart.

Modificatiunea legiloru electorali in camer'a deputatorulu Ungariei este obiectu de indelungate si viue discussiuni. Partea proiectulu de lege, care privesce modificatiunea legii elect. d'in Ungaria, nu se pote numi reforma, neci progressu, ci deformarea principioloru enunciate in 1848 si regressu in tota puterea cuventulu. Suntemu dedati a vedé pre guvernamentali d'in di in di innaintandu pre callea reactiunii, dar' la atát'a cinismu cátu au doveditu ministeriulu ung. prin acestu proiectu de lege, mai alessu in partea lui care privesce modificatiunea legii elect. d'in Transsilvania, nu ne am acceptatu. Ministeriulu si partit'a sa faceá mai bine de nu se atingeá de acea lege, decátu cá vine a insultá de nou, prin lege si prin oratorii sei, pre romanii d'in Transsilvania. Cutediatoriulu ministru reactionariu Vilhelmu Tóth, dechiarandu, cá léga viet'a sa ministeriale de viet'a fetulu seu ghibosu si impertinentu hersitu, cá tata seu, face pressuina a sup'ra partidei, ca nu cum va acest'a, disgustata de difformitatea monstrulu, se decida a lu precipitá de pre stanc'a Tarpeia ; éra ciocoi Transilvaniei de specea lui Aporu, cum sunt d. e. Chimenescii, veniu si in efruntari'a loru nu se rusfedia a spune, cá in Transilvania sufragiulu universale este aproape intrudusu, de ora ce secuii mai toti sunt alegatori, éra in comitate daca nu sunt atáti a alegatori si nu se alegu mai multi deputati, caus'a este, cá guvernulu nu are nevoia de multi alegatori si multi deputati, ci de servi credinciosi ! (ipsissima verba Gabrielis Kemény.) Intru adeveru sluga mai credinciosu, decátu pre Kemény, nu pote se aiba guvernulu si ar' face bine ca d'in tota Transilvania numai unu singuru deputatu se-si alega si acestu-a se fia preacredinciosulu sluga a politicei reactionarie, nobilulu baronu Kemény Gábor, pre care illustredia in modu strordenariu nobilitatea sentimentoloru reactionarie. Chiaru deputati magiari guvernamentali s'a indignatu audiendu pre D. K. G. si se espectorau dicundu : acestu soiu de omeni ne impinsera la 1848. in resbellu civile in Transilvania, acesti omeni ne impingu si asta di pre callea reactiunii si pote éra la versarea de sange fratiescu ! Oppositiunea si-a tramisu toti legiunarii in lupta si constatámu cu multumire cá i audim a reproduce tote argumintele, cari le adusesse la 1868 deputatii romani, pre cari atunci domni magiari d'in oppositiune nu vrea se i asculte, chiaru precum nu i asculta asta-di pre domni'a loru majoritatea guvernamentale. Disciplin'a este severa si mamelucii nu voru cutediá a desertá, prin urmare legea se va votá si nedreptatea se va sanctioná acum a trei-a ora. Ministeriulu si partitei salle nu-i pasa neci de observatiunile unoru deputati, cá nemica mai bine nu dovedesce, decátu chiaru acesta lege, cá uniunea este illusoria, este unu cuventu desiertu (d. e. dep. Kiss) éra noi ce se li dfeemu ? Unu „Memento mori !“

Fratii Siameni, cu una inima si doue stomachuri, vegetedia cu bucate maestrite. Asié cei d'in Cislaiani'a, ca si cesti d'in Translaiani'a numai prin artificiali legi electorali, mai potu se si sustiena supremat'a, adeca petecindu cum potu trupulu cellu ologu. Camer'a deputatorulu senatulu imp. de Vienna a votatu legea de urgentia, dupa ce prin mai promisiuni de drepturi autonomice, facute Dalmatiniloru, se cascadeá majoritatea de doue voturi pentru acea lege. Nu potemu petrunde intru adancimea intelleptiunii politice, care dá drepturi autonomice celloru ce ajuta a negá altoru a acelle si drepturi, adeca centralistii de Vienna, cá se paralisedie pre Cehi, Moravi si Poloni intru staruintiele loru autonomice, dau (pote cá numai promitu dar' de datu nu voru dá) drepturi autonomice Dalmatiei, pentru voturile deputatorulu acestei tierre, cari s'jutara a se votá legea elect. de urgentia, va se d'fca, autonomi'a uccisa prin autonomia. „Quel est donc ce Dieu, qui fait mourir Dieu, pour apaiser Dieu“ dissesse unu Gasconu. Camer'a boieresca a senatulu impr. va votá si ea legea de urgentia, cu tote cá se credeá cá

in sinulu acestui corpu, legea va intempiná oppositiune si va fi respinsa, dar' acést'a se nu se presuppuna. In septeman'a viitori'a camer'a bieresca va tiené siedintia in care se voru deslegá in a dou'a votare (cetire) optu proiecte de legi, dupa cari legea de urgentia inca se va pune la ordinea d'flei, dupa ce in comisiune s'a si desbatutu.

In Prussia constitutionalismulu nu prinde radecina, doveda aff. cerea proiectulu de impositie (dári.) Ministrulu Camphaus n dupa bataia (respingundu-i-se proiectulu) nu demissionedia, ci functiunedia mai departe. In tierrele adeveratu constitutionalu ar' fi cu nepotintia un'a ca acést'a.

Camer'a Franciei éra fu martura unei scene scomotose, allu carei-a erou fu Esdictatorulu Gambetta. Sambet'a trecuta, cu ocaziunea desbateriloru a sup'ra unui proiectu de lege, Gambetta intorcandu-se cátra deputatii d'in drept'a li disse „Mai vrutu-ati pacea decátu onorea !“ Presiedintele, care atunci nu audisese cuvintele, dechiará alta di cá de le ar' fi auditu, ar' fi indrumatu la ordine pre oratorulu. Gambetta respunde : Am graitu ca cetarianu, ca deputatu, ca patriotu, spre a caracterisá primirea pacii, si dupa aceste cuvinte isbl cu pumnulu pre tribuna, atunci intre strigarile scomotose ale dreptei presiedintele camerei l'indrumá la ordine, éra fostulu dictatoru i respunde „Dta chiami la ordine istori'a !“ Tumultulu crescu si Gambetta essi d'in adunare.

Se spera cá cestiunea Alabam'a se va deslegá pre callea pacifica. Responsulu guvernulu americana la not'a Angliei, de si nu va retrage neci una parte d'in pretensiunile facute, va fi compusu in forma conciliatrice. Cu tote assecurarile aceste nu lipsescu barbati de greutate politica, cari in acesta cestiune vedu implicatu complotulu ce s'au plamaditu si se urdiescemereu in contr'a Angliei, si prin urmare vedu in acést'a cestiune sementi'a unui infricosiatu resbellu.

Confederatiunea Latina.

(Urmare)*

V.

Civilitatea si solidaritatea natiuniloru europene pare cá ai' trebui se face a se dá uitárii numirile de panslavismu si pangermanismu. Dar' nu este asié : numirile esistu, si cu ele ideele si aspiratiunile. Si anume, panslavismulu sierpuesce cu putere intre poporele slave orientali si septentrionali, organizatu si condusu de o putere autocratica astuta. Ér' pangermanismulu domina de lungu timpu inim'a Nemtiloru, pana ce in fine gasi de curundu o deplina manifestatiune in imperiulu germanu reconstruitu. Stirpea latina nu pote se nu se reconstitue si ea, fára periclu pentru sine si fára periclu pentru civilitatea européna.

Stirpele cari si-disputara de-a pururea terenulu in Europ'a, fure trei : latin'a, german'a si slav'a.

Cea d'antáiu invinse pre Slavi si Nemti, si se asiedia pentru una mia de ani si mai bine Domna a lumii.

Cele doue stirpi inimice, unite intre sine contr'a gintei latine, dupa lupte sangerose de mai multe secole, in fine o descoronara : lumea deveni slava-germana, si avuramu evulumediu.

Dar' latinitatea invinsa si apesata nu se impacá de locu in catenele barbare, le portá cu mania si le sferimá : evulu mediu se transfigurá si o a doua civilitate latina, neimbeuta de sange, illuminá lumea.

Nemtii si Slavii, subjugati de luminele dreptulu si ale sciintiei romane, vedindu cá violint'a singura nu li asigurasse victori'a, se pusera pre o propaganda efficace a pangermanismulu si a panslavismulu, si ne invinsera d'in nou la Waterloo si la Sedanu.

Si éta in trei cuvinte tota istori'a miscarii europene de trei mii de ani pana la 1870-71.

Asta-di suntemu invinsi : romané-vomu totu cei invinsi ? Slavii si Germanii ne voru si ne credu invinsi pentru totu de-a-un'a. Ne aclama invinsi, séu mai bine, caduti, maestrii si invetiatii loru, si acést'a propaganda se intinde cu arte pana si intre ai nostri.

*) Vedi Nrii 15, 16, 19 si 20 ai „Fed.”

Ei bine, cu tota propagand'a activa nemtiesca si slava : vomu reinvinge pre inimicii creditari ai numelu latinu si ai libertatii si civilitatii lumii, pre Slavi si Germani.

Dar' spre a invinge, unde sunt fortiele de cari dispune lumea romana, si unde e propagand'a panromanismulu ?

Oh ! bandier'a romanismulu purtata odiniora cu atát'a gloria si care incantá lumea intrega, e parasita de atát'a timpu. Ea cauta a fi reinaltiata la ceriuri, reinaltiata cu vointi'a firma ce ni o da consciint'a marimei neperitorie a lumii latine.

Candu acést'a vointia tare va deveni, si va deveni de siguru, universale, primatulu morale alu latinitatii, in sciintia, in arte si in tote se va restaurá, si aquil'a romana si-va relú sborulu seu anticu in lumé. De acést'a ne asigura tenacitatea neinvinsa a vietii latine care, incungiorata de inimicu de tote partile resistá si nu se dede in cursu de diece secole ; in urma invinsa, terminá spulberandu evulu mediu invingundu pre eternii sei inimici.

Dar' unde e lumea romana si cari suut Latini cari au se o reconstitue fára intardfare ?

Modulu cum romanismulu se constitui si se latf in lume, face se cresce nemarginit'a credintia ce avemu in reconstituirea sa.

Nemtii si Slavii sunt de o vitia propria, originaria. Fondulu limboloru ce vorbescu, tipulu loru organicu specia le caracterulu loru de perpetua violentia, de una duplicatiune si furberia pertinace si intumescosa, ni spunu cá unii sunt fii ai lui Arminiu, sange neadulteratu, cei-alti de asemenea nu degenerara de locu de la strabunii loru pana asta-di. Germani se intinsera in Europ'a si in Americ'a cu spad'a, cu violenti'a, violenti'a eterne a barbariloru. D'in contra, Romanii se intinsera prin civilitate, si invinsi chiaru invinsera pre invingutori priu umanitatea loru : ne-romanii devenira Romani. *Adata ce s'au botezau la civilitatea romana ; dar' vedindu-a cine-va vre-odata Latinu devenindu Ném-tiu botezatu in civilitate nemtiesca ? In timpii nostri chiaru Napoleone I. cutrierá lumea purtandu cele XII. table ale drepturiloru omului : ér' Vilhelmu alu Germaniei porta in giuru dreptulu divinu ; Francesulu in revolutiune voiá se infratiesca poporele in idee ; Germanulu cerca a le asimilá in domnia.*

Acum cá si odiniora.

Cesare, in comentarielu sale, ni spune cum poporele ne-latine colonisara lumea. Ele si-prefaceá in cenusia satele loru proprie, faceáu socotela de toti omenii cei buni de lupta, luáu apoi cu sine si pre invalidi, batreni, femei si copii, si spre a li taia sperant'a reitorceri, dáu focu provisiuniloru intrecontorie, ircaréu pre cara mari si lungi provisiunile de drumu si invalidii, si plecáu inainte spre cucerirea alt-ru tierre, luandu in calea loru cu sine si alte triburi invitate la acestu banchetu de rapire si sange. Éta cum Germanii si Slavii navalira asup'ra lumii ; éta cum colonisara Europ'a si Americ'a. Si mai totu astu-felu Germani'a de asta-di e cá unu campu de soldati asiedia-ti in castre, gat'a a inundá tierrele vecine, si obligandu cu acestu chipu Europ'a a se prefaca si dina'a intr'unu campu de soldati. Totu astu-felu asta-di Germani'a tota se coborise in Franci'a si se oprí tota inarmata sub murii Parisulu.

Acést'a sistema de violenta colonisatiune érá necunoscuta Romaniloru chiaru de la inceputulu loru, ceea ce va se díca cá civilitatea e o vechia insusire a familiei latine. Nu avemu esemple istorice de triburi italice cari, parasindu teritoriulu latinu, se fia plecatu cu mueri, cu be-trani, cu copii cu totu, spre a cuceri alte tierre si a se asiedia apoi acolo. Sistem'a colonisatiunei romane latine urméza norme civili, proprie Romaniloru, si nici cum imprumutata de la Greci, cari inca, de asemenea barbariloru, colonisara marginile mediteranei ucidiendu si alungandu pre vechii locuitori. Latini, bucurandu-se de o civilitate, anteriora civiltatii grecesce, nici o data nu si-arú fi parasitu locurile iubite ale nascerei spre a se transportá si asiedia in locuri straine si departate.

Inse chiaru acea sistema inversa a barbariloru esplica reproductiunea imensa a gintiloru germane si slave, pentru cá, prisosurile triburiloru loru redicaudu-se astu-feliu si plecandu spre a ocupá alte locuri si spre a-si formá o noua patria, ucideau séu alungáu pre indigeni, si stabilindu-se in locurile cucerite, se immultiáu éra-si prin sine in-si. Au nu totu asié se desradeciná si populatiunea primitiva slavica d'in Prusi'a de asta-di, prefacandu-se cu timpulu asta tíera slavica in Germania curata ?

D'in contr'a, Rom'a, cucerindu lumea, respectá dreptu-

rile lumii. Invingătorii nu stingeau, ci se amestecau cu învinsii. Ce e dreptu, nu indigenii, ci invingătorii dedeau limba, religia, legi și datine celor învinsi. Așî născu lumea română, acceptându învinsului până și limba invingătorului. Galii, Ispanii, Lusitanii, învinsi, vorbira preste pucinu limbii Romei; învinsi și invingători tot devenira Romani. Nici e mirare: învinsii erau barbari aproape omadi în statulu princiului; încivilindu-se, naturalmînt se romanisau.

Dar' această misiune civilizatorie, Rom'na nu apucă a o îndeplinî și la barbarii d'în nordulu Germaniei. Dacă avea timpulu pentru această, Rom'na nu cadea și evulu mediu celu vechiu și evulu mediu ce ne amenintia nu ar' fi avutu locu în istoria.

Romanii nu estirpau pre indigenii prin triburi latine armate și omicide, precum faceau Germanii; ci colonii romani se asediau în midi-loculu învinsilor, deschideau drumuri, construiau apeducte, înaltau temple, creau piațe, implantau legi și instituiuni și dupa câte-va generațiuni totulu era romanu: cei învinsi împrumutau până și numele invingătorilor. Éta adevăratulu cosmopolitismu. Rom'na nu mai era pre cele șapte deluri, ci în Europa întreaga și în o mare parte d'în Africa și Asia. Rom'na se versase în tota lumea, și printr'insă, sangele romanu și vitii'na română.

Acăta întindere civilizatorie se împedea de una-data prin invasiunile barbarilor. Lumea latină se margini la tîerele mai aproape de Rom'na și de Italia, la cele trei mari insule de pre mediterană cu grupulu maltesu, la Tirolu, la Istria, la Goriția și Dalmatia, la Francia, Belgia, Ispania, Portugalia, și la unele părți ale Elveției de astăzi. Romanimea d'în Dacia, această sentinela apertoria a latinității în estremulu Oriente, fusese colonizată de întieptulu Traianu în numeru cu multu mai mare de cātu în alte tîere ocupate de Romani; de aci vine că, de-si e cea mai departată de surorile ei și mai espusa, pastrăza până astăzi o mandria, și mai bine de cātu celelalte gînti latine, limbă, numele și originea sa română, contra tuturor apesărilor vechi și noue gotice și scitice, grecesci și rusesci.

Tote aceste tîere luptara cu barbarii, și remasera romane cu totu triumfulu barbarilor, sêu pentru că erau mai aproape de Italia, sêu pentru mai mare multimea colonilor asediați, că în Dacia, și pretotîndenea prin tenacitatea și superioritatea caracterului latinu.

Dominatiunea de preste o mie de ani a barbarilor, Francilor, Gotilor, Longobardilor și altoru triburi nemtișci, cari formau adevăratulu fondu alu invasiunii contra lumii române, n'au potutu distruge, cu tota selbetea și ferocia nemtișca d'în epoca mediu, această legătură de poporelor latine. Sangele și limba fure o rebeliune tenace contra prepotenței și barbariei Germanilor. În fine, lumea română fini prin a învinge și a sferimă lumea germanică a evului mediu cea sanguinaria și jafuitoria. Lumea latină făcu mai multu: asediata de Germanii, se întinse în Asia și în Oriente prin Venetia; în America și Oceania prin Spania, Gali și Portugalia, împorandă cu sange latinu aceste noue continente, creandă regate, republice și imperie.

Si astu felu-lumea germană, candu se vediu înfranta de civilitatea română, cu tote cetățile și castelele ce semănase în tîerele indigenilor; dupa ce vediu cadiendu în ruine edificiulu seu feudale, prin care încatenase Europa; atunci numai se plecă înaintea științei, pentru că cu vestimentulu și sub mască științei se mai încerce una data concist'na lumii.

Si a isbutitu, da a isbutitu, și încă cu triumfu.

Astăzi suntemu învinsi; dar' învinsi cum suntemu, vomu fi era-si invingători, dacă nu vomu acceptă despartiti pre inamicu. Suntemu încă mai bine de 90 milioane de Latini: 26 în Italia, 34 în Gali, 5 în Belgia, 16 în Ispania și 4 în Portugalia, că se tacemu de poporele latine răspandite în Elveția și Austria, și mai sunt în Oriente diece milioane de Romani.

Confederatiunea are să cuprindă tote natiunile latine d'în Europa, precum și coloniile latine de pre costele Africane. Voru remană afara d'în confederatiune natiunile latine de preste Atlantica, cu cari nu vomu poté stabili de cātu legatură morale, asemene acelu ce unescu Englitera cu Statele-Unite, și Rusia cu Slavii. Precum Englitera cu marimea sa maritimă fu de ajutoru natiunilor anglo-saxone, precum Rusia apera gîntile slavice; așî noi, una-data confederatiunea creată, vomu dá inima și consciința de forti'na lor, natiunilor latine d'în America și Oceania.

Nu vomu turburâ lumea, dar' nici vomu lasă a fi turburată de spadă nemtișca. Vomu salvă latinitatea, și prin această libertatea și civilitatea lumii.

(Va urmă.)

Camer'na reprezentanților Ungariei.

Siedintia de la 28. fauru, 1872.

Presedintele Paulu Somssich deschide siedintia la 10 ore a. m. Guvernulu a fostu reprezentatu prin ministrii Pauler și Tóth.

Dupa verificarea procesului verbalu alu siedintiei trecute deputatii Aronu Szilady și Eugenu Madarasz presintă doue petitiuni, cari se trecu la comisiunea petitiunaria.

Desideriu Fittler si-reînnoiesce interpellatiunea sa

făcută în anul trecut în privința concesiunii călii ferate Bud'a-Uj-Szöny. — Se va comunică ministrului de comuncie tiune.

Ministrulu de cultu și instructiune publică, Teodoru Paule r, răspunde la interpellatiunea deputatulu Aloisiu Degré în privința abuzurilor ce se comitu în institutulul surdo-mutiloru d'în Vatiu, promitiendu că va nesuf se încete tote abuzurile. — Interpellantele este multumitu cu răspunsulu ministrului și camer'na îe actu despre elu.

Dupa această răspunde la interpellatiunea deputatulu Ios. Madarasz, care a fostu întrebatu, dacă are de cugetu ministrulu a ordonă, că invetiatorii elementari de la scolele confessionale să primesca celu putienu salarie atātu de mari, cātu au invetiatorii scoleloru comunale, și dacă are de cugetu a presintă unu proiectu de lege prin care invetiatoriloru populari să li le făca ore-si cari usuriintie în privința obligatiunii militare. Cu privire la întrebarea d'antātu ministrulu răspunde, că n'are dreptulu d'a se amestecă în autonomiă confessioniloru și a li impune că se sporesca salariile invetiatoriloru lor. De altmintrea, continua oratorele, guvernulu dispune despre câte-va fonduri, d'în cari va îmbonetati dupa potintia starea materiale a invetiatoriloru elementari de la scolele confessionale. Cātu despre întrebarea a două ministrulu dechiară, că această nu cade în resortulu dsale. — Interpellantele este multumitu cu răspunsulu ministrului.

În fine ministrulu Paule r răspunde la mai multe interpellatiuni ale deputatulu Michailu Tancics, despre ce se îe actu.

Coloman Széll presintă raporturile comisiunii centrale despre mai multe proiecte de legi. — Raporturile se voru tipari și pune la ordinea dillei.

Dupa această camer'na trece la ordinea dillei: continuarea desbaterii generale asupra modificării legii electorale.

Adamu Lázár și Balt. Halász pledeza în favorulu propunerii lui Colom. Tisza. — Generalulu Georgiu Stratirovics combatu d'în punctu în punctu proiectulu d'în discutiune, și în fine accepta propunerea lui Irányi. — Aronu Szilady, Toma Pechy și Bartolomeu Hevesy vorbescu pentru propunerea lui Tisza, Ioanu Vajda pentru a lui Irányi, éra Guido Bauszner, nemtișcu de origine, é r' dupa sentiminte magiaronu încarnatu, combatu sufragiulu universalu. Căci prin elu ungurii aru deveni maiorisati și apesati de celelalte natiunități, și în fine primescu proiectulu guvernulu de basa pentru desbateră speciale.

Siedintia se redica la 3 ore d. m.

Discursulu deputatulu Sigismundu V. Popu

pronunțiatu în siedintia de la 28. fauru a camerei reprezentanților, cu ocaziunea desbaterii generale asupra modificării legii electorale.

(Fine.)*

Ce e dreptu, întregu pământulu ce se cultiveza în Transsilvania face 3.783,969 de jugere. D'în acestu teritoriu de pământu patrii transilvaneni, adică contii, baronii și nobilii, posedu la-olaltă numai 869,395 jugere. Subtragundu apoi d'în sum'na principale proprietățile d'în districtulu Năsăudulu și scaunele Sasesci, cari facu 710.000 jugere, și unde nu existe urbariu; subtragundu, mai departe, proprietățile celor 18 orășii, cari facu 60.000 jugere, — subtragundu deci cu totulu 770.000 jugere, — mai remanu pentru comitate, scaune secuiesci și districtulu Făgărașulu 3.013,969 jugere. D'în acestea fostii iobagi posedu și cultiveza 214,577 jugere, afara de comitate, scaune secuiesci și districtulu Făgărașulu, despre ce se pote fia-cine convinge d'în conspectele de desdaunare. Deci, posedandă fostii nobilii numai 869,395 jugere, este evidentu, că ei posedu cu 1.275,179 jugere mai pucinu, decâtu fostii iobagi.

Aflu de lipsa a mai descoperi și aceea, că de unde vine, că fostii iobagi, de-si posedu pre de trei ori mai multu pământu decâtu nobilii, precum se vede d'în datele nerestarnavere însirate mai susu, totu-si ei potu produce numai 10.694 de alegători d'împreuna cu reprezentanții comunităților? Explicatiunea este pre scurtu urmatori'na: În Transsilvania venitul curatu de mediulocu de la sementare s'ie cu 2 fl. 22 cr., éra de la pământulu de cositu cu 3 fl. 37 cr. pre fia-care jugeru; deci, dacă cine-va posedu 24 de jugere pământu de sementat și 6 jugere de cositu, nu este alegătoriu, pentru că venitul curatu de la aceste 30 de jugere face numai 78 fl. 30 cr., și așî elu nu platesce cele 10% de dare de 8 fl. 40 cr.

Care este dar' consecința acestei disproporțiuni? Acăta este, că d. e. într-o comunitate sunt 600 alegători nobilii, d'între cari inse numai 4 platescu mai multu de 8 fl. dare de pământu; în alta comunitate sunt d. e. 160 de alegători nobilii, d'între cari numai 9 platescu 8 fl. dare de pământu, precandă darea de pământu a mai multoru-nici la 4 fl. nă se urca, și-ăpoi cei mai multi cunoscu darea de pământu numai din audite, de-ora-ce nu posedu pământu. D'în contra sunt apoi comunități, în cari 70 de eliberati posedu și cultiveza 2.100 jugere de pământu, dar', findu că d'între ei numai 6 platescu mai multu de 8 fl. dare de

*) Vedi Nr. trecutulu alu „Fed.“

pământu, numai acei 6 exercita dreptulu alegerii de deputatu. De aici arzeza că, precandă în comitetele comitatense se asigură influința celor ce platescu mai multu dare, — pre atunci la alegerea de deputatu nobilii fără posesiune majorizeza clasa proprietariloru. Acăta este o anomalie, carea, afara de Transsilvania, nicăieri nu o vei mai poté află în asemenea mesura.

Nu mi-ar' plăcé, dacă cine-va d'în aceste deductiuni ar' voi să conchidă, că eu așî fi inamicu clasei nobililor; nu pentru că această clasă si-are și ea meritele sale, și eu încă me tienu de clasa această și cu tote că am dreptulu de alegere încă și sub altu titlu, totu-si, pre bazea dreptulu vechiu, totu-de-ună m'am înscrisu în sîrulu alegătoriloru, și că atare am votatu si în an. 1860 în Pest'a.

Voinția mea dar' este, că fostii iobagi transilvaneni să se bucure de acelea-si drepturi în privința alegerii de deputatu, de cari se bucura și cu cari sunt investiti fostii iobagi d'în Ungaria. Cei ce n'aru voi să conceda această, acei-a fără de voia largescu legaturile uniunei, cari și fără de aceea sunt destramate, și pre langă aceea alimenteza și reinvia foculu separatismulu pentru nisce interese pucinu cumpenitorie.

Să nu diceti apoi, domniloru, că romanii sunt împregnați cu idee separatistice; că romanii graviteza în afara; ci luati-mai bine petra cea grea și o aruncați asupra aceluora, cari prin influința ce o au la guvernulu lucră într'acolo că în patriă comuna, în parlamentulu comunu să năse aduca ună lege electorale uniformă; cari d'în causă unei temeri, ce prin nimicu nu se pote justifică, nu voru să conceda, că fostulu iobagiu transilvanianu să se bucure de acelea-si drepturi, de cari se bucura fostulu iobagiu în Ungaria.

Se dice, că legea electorale d'în Ungaria, — după care proprietariulu unu 1/4 de mosia are dreptulu de alegere, — nu se pote estinde și a supra Transilvaniei, pentru că acolo n'au fostu urbariu, și așî nu se pote otari, că d'în câte jugere constă 1/4 de mosia.

Ei! să cautăm dar' și în faciă acestei obiectiuni, care la primă vedere se pare ponderosa, inse în facta ea n'are nici unu pondu. E dreptu, domniloru, și cu privire la Transilvania această este ună împregiurare foarte caracteristica și forte instructivă. că adică legile urbariale, cari s'au adusu în an. 1846 în dietă d'în Clusiu nici-odata n'au intratu în vietă. După aceste legi o mosia întreaga s'au împartitu în trei clase, adică în 9, 11 și 15 jugere. A optă patenta urbariale în Transilvania încă defige, că într-o mosia întreaga sunt 11 jugere. Deci, dacă amu luă chiaru maximulu, adică 15 jugere, în Transilvania totu-si ar' cadé pre 1/4 de mosia numai 3 3/4 jugere; și așî ar' trebui să dică, că în Transilvania sunt alegători loti acei-a, cari posedu 3 3/4 jugere de pământu. Inse așî departe nu voi să mergu, ci, spre molcomirea domniloru deputati transilvaneni, cu ocaziunea desbaterii speciale numai atâtă voi să propunu:

Că în Transilvania să aiba dreptulu de alegere toti acei-a, cari posedu 10 jugere de pământu, pentru care proprietate fostii domni de pământu si-au calculatu și primitu desdaunarea. — La această domni transilvaneni voru răspunde, că nu o potu primi, pentru-că în Transilvania 10 jugere de pământu nu potu avé acelu pretiu, care lu-are 1/4 de mosia în Ungaria.

Obiectiunile serioase și fundate le primescu totu-de-ună cu placere, dar' că 10 jugere de pământu în Transilvania n'aru face cātu 1/4 de mosia în Ungaria, această este ună tesa sêu asertiune ridiculosa și semena forte cu tesă despre care s'au disputatu sevtistii și tomistii în evulu mediu, că ore căți draci aru încapé pre unu verfu de aca? (Illicitate mare.)

Așî-dar', desdaunarea urbariale în Transilvania s'au efectuatu după numărulu jugeriloru în trei clasificatiuni. În primă clasă domni de pământu au capetatu că desdaunare urbariale 23 fl. 20 cr. pentru fia-care jugeru; în a două clasă 20 fl. și în a trei clasă 16 fl. 40 cr. de jugeru.

Deci, dacă eu am cerutu, că toti acei fosti iobagi d'în Transilvania să aiba dreptulu de alegere, cari posedu 10 jugere de pământu, — pentru care proprietate fostii domni de pământu si-au computatu și primitu desdaunarea, — prin această nu ceru altă, decâtu ceea ce, după valoarea pământulu în Transilvania este forte justu și ecuitabilu, căci după clasificatiunea prima desdaunarea urbariale de la 10 jugere s'au urcatu la 234 fl.; după a două clasificatiune la 200 fl., é r' după a trei la 164 fl. Prin urmăre, dacă eu vrău să defigu 10 jugere pre 1/4 de mosia în Transilvania, această însemneza, că fostii domni de pământu transilvaneni au capetatu pe truu una mosia întreaga urbariale: după clasificatiunea prima 928 fl., după a două clasificatiune 800 fl., é r' după a trei 656 fl. — Acum întrebă, că unde e acelu comitatu în Ungaria, care să fi capetatu pentru una mosia atâtă desdaunare urbariale la fia-care clasificatiune?

Se vede dar', că 10 jugere de pământu în Transilvania au mai mare pretiu, decâtu 1/4 de mosia în Ungaria. Nu puneti dar', domniloru, pre dracu în verfulu aculu; nu diceti, că voiti sinceru uniunea Transilvaniei; nu diceti Dvostra, — cari nu voiti să acceptati propunerea mea în asta privință, — că sunteți sinceri amici apertori și spriginitori ai guvernulu răspundietori și ai sistemulu de guvernamentu parlamentariu, care se constituie prin expresiunea liberă a voinției poporulu. Diceti mai bine: Dieu, tote

acesta sunt adevărate și drepte, ce ni însira aici acestu deputatu valac, dar' nu se pote, non possumus; căci consideratiuni politice mai mari ne oprescu a face acésta.

Luca mai înainte de tote am desfășuratu aceste consideratiuni politice mai mari, să-mi fia deci iertatu a mai însira acum nu mai câte-va obiectiuni mai neînsemnate.

Se dice de regula, că spre asié ce-va acum nu este tempu. Totu acésta obiectiune am auditu-o inca înainte de ast'a cu trei ani, precandu deputatii transilvaniani de atunci urgiau revisiunea legii electorale d'in Transilvania. — Eu asié credu, onorab. camera, că, spre a dá dreptu de alegere toturor aceluor-a, cari possuđu 10 jugere de pământu in Transilvania, nu se recere multu tempu, ci se recere numai vointia și câte-va minute pentru votisare.

Mai ponderosa ar' fi obiectiunea acésta cu privire la impartirea justa și proporțiunata a cercurilor electorali in Transilvania; aici s'ar mai poté dice, că spre acésta chiaru nu este tempu acum, și că si in Ungaria sunt destule cercuri electorale, unde numerulu poporului nu se respectaza. La acésta inse observu numai atât'a, că nici aici n'ar lipsi tempulu, dacă ar' fi vointia; căci eu inca asiú fi in stare să presintu in cursu de 24 ore unu proiectu de totu correctu, relativu la impartirea cercurilor electorali. Acestu-a inse ar' conturbá forte calculii deputatiloru transilv. d'in orasie și scaune sasesci, pentru aceea me voiú margini de-o-cam-data numai la capacitatea de alegere.

Bine a observatu eri dlu ministru de justitia, că numai aceea e statornicu, ce este dreptu. Dar' eu nu ceru tota dreptatea de-odata, ci cu dreptu cuventu potú se ceru atât'a d'in dreptate, câtu pote că ar' molcomi încátu-va pie romanii transilvanieni și i-ar' mai apropiá de magiari.

Se mai dice inca, că acum nu se pote face nimicu, pentu că nu e inca catastro durabilu. Dar' in Ungaria este catastro durabilu? Nu; și cu tote acestea cei ce in sensulu art. de lege V. d'in 1836 possuđu de la 7½ pãna la 10½ jugere urbariale, nu catastroale, sunt alegatori. Pentru ce se nu se pota acésta si in Transilvania? Nu se pote, pentru că si aici lipsesc vointia; căci dacă ar' fi vointia, s'ar poté intemplá indata si fara catastro statornicu.

Aristotele a definitu legea astfelu: „Lex est voluntas superioris obligans inferiores,“ — séu precum dice romanulu; „legea e cum o facu domni.“ Dvostra sunteti acum domni situatiunii; faceti dar' o lege, carea se multimesca si pre romanii transilvanieni, cari nu ceru alt'a, decâtu numai dreptatea; faceti o lege, pentru carea se ve binecuvente posteritatea.

Unii obicinuescu a se provocá si la Anglia, dicundu, că si acolo a trecut multu tempu pãna ce, proportional-minte, au potutu aduce una lege electorala buna. — Acestu-a acum una-data numai atât'a li respondu, că Anglia nu e Ungaria și nu pote fi in interessulu Ungariei, să faca d'in Ardélu una Irlandia.

Inainte de ce asiú inchiaia cuventarea mea, să vedemu, in fine, si acele considerante politice, pentru cari n'ar' fi consultu a dechiará legea electorala a Ungariei si pentru Ardélu.

Sunt multi d'intre dñi deputati ardeleni, cari afirma, că legea electorala a Ungariei pentru ace'a nu se pote estinde si a supr'a Ardélului, pentru că in Ardélu elementulu magiaru este in minoritate, si dacă legea electorala a Ungariei s'ar' estinde si a supr'a Ardélului, dacă cerurile electorale s'aru impartí si acolo asié cá in Ungaria, amesuratu proporțiunei poporatiunii si dupa dreptate, si dacă si acolo (in Ardélu) cá si in Ungaria, la orasie s'ar' mai adauge multime anumita de poporatiune d'in comitate si districte, atunci, afara de cei 10 deputati secuesci, d'in comitate, districte si d'in cerurile electorale alaturate la orasie, forte putieni deputati unguri s'ar' presentá d'in Ardélu in diet'a Ungariei, neci d'intre sasi n'ar' vorbi aici (in dieta) 22 deputati.

Acésta obiectiune, d'in punctu de vedere individualu, ar' fi forte fundata, căci dupa conscriptiunea poporului d'in 1870, poporatiunea intrega a Ardélului numera 2,101.727 suflete. D'in acésta suma principala, cei de confessiunea gr. resaritena si gr. apusena, adeca romanii, — căci acesti-a se tienu de aceste confessiuni — facu 1,253.139 suflete. — Tota cea-lalta poporatiune la-o-lalta face 848,588 suflete. De acestu numeru se tienu si cei 210,270 sasi, 4116 armeni si 24,995 judani.

De aici se vede, că in Ardélu elementulu romanu, facia cu celu magiaru, face mai multu cá 1/3 parte a întregi poporatiunii.

Deci, acésta, domni mei, este obiectiunea cea mai însemnata, cu care au să se ocupe barbati de statu ai Ungariei, pentru că, conformu legii naturale si in urm'a instinctului, ce face in fia-care soiú, să asecure pentru soiulu seu essentia principala.

Dechiaru ou. camera, că nici cá asiú poté onorá, ba plinu de gretia me intoreu de la acelu-a, care nu se ingrigescu pruduente despre mediulocele sustienerei soiului seu. Asié e, dloru! am dñu, că despre mediulocele sustienerei proprie trebuie să ne ingrigim prudente.

Si acum dar' intrebú, ore lucru prudinte este acelu-a, cá in unu parlamentu comunu, se afla, încátu pentru Transilvania, astieliu de deputati, cari nu sunt eflussulu adevăratei reprezentantie populare. Au intieptiune e ace'a de la unu barbato de statu, că pre langa sustienerea legii elec-

torale de pãna acum'a, pre gintea prevalinte de acolo, pre romanii să-i tienuemú izolati de cátra cea domitoria ungresca si să-i condamnãmu la passivitate? — In fine, ore are ace'a intielesu, pretiu constantu si vitalitate, cá in Ardélu domnulu unguru nu vré să intinda man'a romanului, pre care in tempurile cele mai negurose si totu de-a-un'a l'a veditu langa sine, despre a carni alipire seriosu neci candu nu s'a potutu indoí, si care inca neci candu si nime-nui nu si-a vendutu patria si loculu seu natalu?

Are, dñu, acea impregiurare intielesu politicu adevăratu, că magnatii unguri sunt mai aplecati a dá man'a cu cei 210,270 sasi, decâtu cu cei 1,253.139 romanii d'in Ardélu, căci poporulu rusticu magiaru si secuescu sente cu totulu altu-cum?

O potú deci spune verde, că dieu acésta nu este intieptiune de statu, ci tocmai contrariulu acestei-a. Acésta nu e altu-ce, decâtu eluderea imprudinte a instinctului naturalu de sustienere propria. Căci primulu fulgeru, care tresnindu in una casa zidita fara architectura precata, numai decâtu o preface in cenusa, tocmai asié precum dirima orcanulu una naia putreda, de-si pote are unu conducatoriu energiosu, trediu si prevedictoriu de tote pericolele.

Nu-mi spuna mie nimenea, onorab. camera, că natiunea magiara este mica, si d'in caus'a acestei temeri, precum si d'in instinctulu sustienerei proprie, voiesce a-si casigá majoritate — chiaru si pre cai arteficiose — atâtu in parlamentulu comunu, câtu si in comitate, si in tote ramurile legelatiunii si ale justitiei. Nu, domniloru, nu; pentru că marimea unei patrie si natiunii nu se mesura, precum mesura inginerii estensiunea in lungu si latu a riurilor si lacurilor, a campioloru si siesurilor; ci marimea unei natiunii trebuie să se mesure perpendicularu in susu, precum muntii, culmile si piscurile locu, si astfelu acea natiune e cea mai mare — fia ea dupa numeru si mica — si acea patria e mai tare, care dá si asecura poporeloru sale cele mai multe drepturi. Natiunea magiara ar' fi chiamata spre acésta aici in midiloculu Europei, si dacă ea va fi in stare a-si intielege chiamarea, celelalte natiuni se voru grupá instinctive si cu bucuria in giurulu ei, o voru spriginá, aperi si feri de ori-ce periclu.

Intre aceste alte natiuni in primulu locu aru fi romanii, nu numai cei d'in Ungaria si Transilvania, ci si cei d'in Romania libera, cari, dacă voru vedé că magiarii, cari aici sunt la putere, voiescu frãtietate, dreptate si ecuitate, voru fi gat'a cá si luptatorii catilinari, precum dico Salustu: „locum, quem vivi occupavere, etiam cadaveribus tegere.“ Séu mai bine, dacă romanii voru fi sprigiti aici in patria comuna d'in partea elementulu magiaru de la putere, — atunci ei, acelu locu, pre care l'au ocupatu vii, luptandu-se si versandu-si sangele intru aperearea patriei, acelu locu lu voru accoperi si cu cadavrele.

Rogu onorabil'a camera, că tote acestea se binevoiesca a le luá in consideratiune, si, dupa ce pre lumea ast'a nu se pote aflá dreptatea de-odata, pentru că dreptate este nu mai pre cealalta lume (Mare illaritate); dupa ce vedu totu-si in acestu proiectu de lege ore-care apropiare, adeca un'a concessiune relativa la Transilvania carea este, cá de aici înainte voru poté fi alegatori nu numai preotii, medicii, advocatii, invetiatorii, etc., cari locuiescu in orasie, ci si cei de la sate; sperandu apoi, că cu ocaziunea desbaterii speciale se voru luá in consideratiune si primí micile mele amendamente, primescu proiectulu de lege in generalu (Aplause d'in drépt'a.)

Zelau, 8. ianuaru, 1872.

(Fine.)*

Asié standu trebele, cum mai potiesi la lumina sia dice cá iubesci poporulu si cá esti romanu?? Ferésca-ne Ddieu si geniulu celu bunu alu natiunii de astu-feliu de Romani cu dinti.

Acestea asié fiindu — pre cari Dta in modu autenticu'nici una-data nu vei fi in stare a le deminti, te intrebãmu, ore ce bine ai facutu pentru cá cu totu dreptulu se te potí laudá? Era de ai facutu, — să-ti dica cu scriptur'a: „omule ce te faleaci!“ dacă cum va nu-ti vei atribui de meritu cá vizitezi scolele tractuali d'in candu in candu pentru diurnu de 4—5 fl. pre di.

Pentru „omulu si protegiatulu“ meu — numire pentru mine de la D. parinte de totu magulitoria si de care si dsa si-ar' poté tiené onore, s'ar' mai aflá de inregistratu multe lapte demne de imitatu; asié imbracisirea lui caldurosa a institutului „Albin'a,“ etc. cari inse de asta-data le trecu cu vederea, cerundu seus'a dlui protegiatu alu meu pentru indiscretiunea ce o am comisu pãna acum in strãlu acestei corespondintie. Am cugetatu inse cá pre langa astu-feliu de antecedintie ale dlui Georgiu Popu nu e consultu a sporí vorbe cu parintele fatalu, caroi-a i place a numí pre toti „neînsemnati, micuti, clicutia,“ numai pentru cá pre sine se se face „mare.“ Adevăratu cá esti mare, inse numai intre „fatalitãtile poporului romanu.“

Dupa acésta credú că potú trece la a dou'a parte a corespondintiei d'in Basesci a Parintelui Grigorie, unde adec se ocupa specialu de mine si de cele scrise cu privire la elu.

Cum-cá ce a voitu să facá parintele nostru candu a

ajunsu in Zelau? nu potemu sci; dar' cum-cá nu a avatu cugetu bunu a aretatu rezultatulu alegerei, precum si totu trecutulu seu politicu. Dsa dice cá si-a propusu a conchiamá una conferintia, cá singuru indreptatitu (?); dar' ast'a e naib'a, cá Dsa numai si-a propusu! si nici candu, nici una-data nu o a conchiamatu.

Noi, de ne convocá, mergeamu, pentru cá vedu nu suntemu preoti, protopopi, cá se nu ne potemu desbracă de pasiunile si antipati'a nostra, ce dora, cum reu cugeti, o am avé in contr'a Dtales.

Ore se fia cine-va atâtu de simplu, de pre propusulu neesecutatu alu Dtales se deé vre-o cépa degerata? Vedu, noi nu numai ni am propusu, ci pre Dta te am si chiamatu, inse nepotendu-te desbracă de pasiunea si ur'a ce o ai cátra noi — pote pentru iubirea si binele natiiei — nu ai venit. Escusa simpla si de totu copilariesca.

Nu e adevăratu nici aceea Parinte! cá conferintia prealabile la mine o a conchiamatu numai Georgiu Popu, pentru cá pre Dta cu partid'a cea mare statatoria d'in tata si fiu se te dismembre si segrege de „clicuti'a“ nostra statatoria d'in toti cei-alalti 52 alesi si virilisti romanii ai comitetulu cottensu; — pentru-cá acea conferintia a conchiamatu-o mai multi romanii presenti de cu bunu tempu in Zelau, si cum-cá o au conchiamatu la cancelaria si nici decâtu la cotelulu meu, cum reu se esprima parintele, unica cauza e, cá altulu in locu nu are o localitate atâtu de ampla si apta cá cancelaria mea, — si au convocatu pentru aceea, cá a fostu lips'a suprema. S'au infacisiatu toti afara de parintele si fiulu si rezultatulu e, cá intru tote ne amu intielesu noi cesti-a-lalti 52—60 de omeni cá „clicuti'a natiunii semnata.“

Ore malitia preste tote malitiile se fia asertiunea mea, cá numai parintele a urmatu o cale neunita cu Romanii d'in Zelau, ori negatiunea orba si deositoria a parintelui prota? o lasu se-o judece si se me demintiesca toti cei-a-lalti romanii cottensi, d'in a caroru-a incredintiare am scrisu. Dauna cá parintele nu a mai numitu si cei-a-lalti soci ai calei si iubirei sale de natiune! Cum-cá dlu parinte aci arunca in facia nostra una minciuna grosolana, ne provocãmu la protocolulu congregatiunii cottense d'in 28. decemvre si d'ilete urmatorie; la membrii comisiunii cand., G. Filepu, A. Fodoru, si L. Rázsó; la „Ellenör“ d'in 6 februarie a. c.; ba chiaru si la consciintia propria a parintelui, preste tote malitiile malitiosu! — Minunata ti-este si logic'a, Die Grigorie, candu de aici treci la „scissiunea“ ce existe intre Dta si nu sciu cine? si puni vin'a pre est'a facia de maliti'a Dtales.

Nu asié parinte! nu e vorba de „scissiune,“ ori cine se fia factorulu acelei-a. Dacă Dta esti romanu, unde e vorba de cauza natiunale „scissiunea“ privata trebuie să o lasi de una parte. Reu te insieli, candu cugeti, cá cu acésta slabitiune, de care unu opincariu de siguru i ar' fi rusine de morte, ti vei poté justificá portarea antiromana si omoritoria de interesele natiunali. Apoi inzedaru te nesuesci a infacisiá pre D. Georgiu Popu cá potentatu intre noi si dictatoriu de opiniunea sa, căci noi scimú si erperiãmu contrariulu, chiaru precum te cunoosemú si pre Dta si sufletulu negru cu partida-sa-cu totu, statatoria d'in unulu langa Dta.

Mai departe parintele nostru numesce malitia si asertiunea, cá „dinsulu cá Romanu fi denumitu in comisiunea candidatoria, si pentru aceea, cá cei competinti scieau cá nu conspira cu noi.“ Inse dacă si aci pote fi vorba de malitia, aceea numai in campen'a Dlui prota pote cadé. Éta prob'a ceruta a asertiunii mele.

Lucrulu nedisputãveru, negru scrisu pre albu e, cá cu ocaziunea organizãrii comitatelor prefectulu trebuie să fia cu privire si la natiunalitãti, mai alesu prin comitate si comisiunile candidatorie. Acésta-i prescrie siart. de lege 42 d'in an. 1870, si anume §-ulu 68. Acésta datina sãntionata si prin usulu a 11 ani. Prefectulu o a si observatu totu de un'a. Acum fiindu-se alegerile funeste d'in 28 dec. a. trec., unulu d'in noi, dacă nu me insielu, chiaru Dlu Georgiu Popu, interpellandu pre prefectu cá, „daca a voitu să numesca si Romanu in comisiunea candidatoria, pentru ce nu a numitu pre altulu, nu pre „Pap Gergely“ — prefectulu i a respunsu cam asié: ce cugeti Dta? pre cine se fi numitu pre altulu? au nu vedí cá nu avemú pre altu romanu de partid'a nostra, dora ai fi voitu să numescu d'intre cei-a-lalti, cá asié se ne majorisati?! Viu e prefectulu si viu e intrebatoriulu, si dacă nu e asié, me voru deminti.

Acum, parinte, dacă acestea sunt asié, precum ei singuru spunu cá e asié, ore credi cá me vei poté dá de minciuna?

Dta cugeti, cá dacă nu sci scrie in publicu numai neadeveruri, si altulu numai asié pote face? — Nu erá mai bine a recunosce adevărele celor scrise, si a nu le respinge cu vorbe malitiosu si minciunose, ci cu fapte adevărate?

Dice mai departe parintele nostru, cá „si mai nefundata e acea parte a essertiunei lui Nichita, cá in comisiunea candidatoria am lucratu in contr'a candidatoru romanilor.“

Pentru Ddieu, Parinte! ce sufletu te porta de ai temeritatea a-ti negá fapta comissa publice inaintea comitetulu întregu? Pentru adevărele asertiunii mele, de nou me provocu la membrii natiunii ai comisiunii candidatorie: G. Filepu, A. Fodoru si L. Rázsó, cari in tempu de 3 ore au

*) Vedu Nrú 18 si 19 ai „Fed.“

fostu martori contra-votării lui Grigoriu Popu ; me provocu mai departe la întregă partidă stanga, care verde spune prin referențele seu (vedi Ellenbr nru 29 a. c.) cum-că list'a candidatorilor nostri numai d'in renitenti'a lui Pap Gergerly a cadutu ; pentru că vedi d'între unguri s'au aflatu, cari aru fi fostu gat'a a face concessiuni, Pap Gergely inse odata cu capulu nu a fostu aplecatu. Ce d'ici, Parinte, la tote aceste adevăruri evidente ? vedi acum in care parte e malit'a ?

Feréscă-me Ddieu sê fiiu d'îsu că prin neblesniciile Dtale sê fia perduta caus'a romana ; me rogu a nu-ti arogá atátu-a pondu pastrei Dtale, cá cum prin aceea s'ar' poté perde caus'a romana ; avemu noi contrari si mai cu putere si cu minte la locu 'si totu-si despre „caus'a romana“ nu vremu a desperá si a o teme. Nici nu te mangaiá cu aceea, cá numai caus'a „protegiatului meu“ e perduta, cá-ci daca ai avé atáta consciintia cátu e negru sub unghia, ai poté sê scii, cá unu individú cá Georgiu Popu, celu d'antáiu posesoru romanu in Selagiu, cu necapetarea unui oficiu, nu perde, ci casciga cu privire la economi'a sa. Dta bine scii, parinte ! cá protegiatulu Georgiu Popa numai silitu inainte de alegere pre cale privata de prefectulu Wesselényi si L. Szikszay, corifeu romano-fagu, dupa aceea de partid'a romana si liberala magiara a pacifitu de candidat. Vii sunt pomenitii d'ni, si i poti întrebá spre rusinea Dtale. Si daca stá caus'a asié, ce facia ai de credi, cá caus'a protegiatului e perduta ?

Nici nu crede cá ai dreptu, Dle parinte, candu pre Dta te faci neinteresatu facia de alegeri si d'ici, cá nu ai lipsa sê deschidi locu la ai Dtale ? ! pentru cá intru tote esti celu mai interesatu a) d'in ur'a traditionale, de care, cum spuni, cá omu moritoriu nu te poti desbracă facia de protegiatulu D. Georgiu Popu ; b) fiii Dtale nepotendu alt-cum trai au avutu lipsa de oficiu ; deci cá celu cu socotela ai fostu si ai lucratu totu-de-un'a in partea celoru mai tari, numai asié potendu sperá bine, si in parte ti-s'a si implinitu dorinti'a secretá Dle Parinte ! si pote cá — dupa cum ti-spusesse unu romanu A. C. in congregatiunea d'in 28. dec. a. tr. — se va implini si in ce'a-lalta parte, daca adeca voru întielege cei mai mari bravur'a si resolutiunea Dtale antiromana. Asié dara bine-voiesce, Dle parinte, a nu mistificá cea ce scimu cu toti, precum nici eu nu voui a confundá fust'e'a actiune a Dtale cu caderea causei romane d'in cõttu ; aceea in vestmintulu ei celu serbatorescu numai e mangita si încátu-va amenintata. Se crede inse, cá cei ce i-a portatu grigea pân' acum, nici in viitoriu nu o voru lasá prada urei si dispretiului Dtale.

Ne mai imbeti, dle parinte, cu aceea assertiune omi-nosa, cá Dta „pre cáti ai potutu ai facutu a se candidá.“ Au dora sê fii atátu de simplu, de cu acé't'a te credi a-ti fi justificatu reieptarea listei nostre ? cu greu credemu.

Noi credemu cá, daca Dta, cá „partida mare“, cum lasi a presupune pre cei ce nu sciu, ajutatu de impregiurári ai facutu sê se reiepteze candidatii nostri, aveái detorinti'a strinsa a candidá in loculu loru pre altii, si cu partid'a ceea mare a Dtale a-i si realege. Vedi numai ast'a te pote scusá, dupa ce noi cá „clicutia“, statatoria la olalta d'in 101, facia de 51 de partid'a dreapta, reiesiamu cu toti candidatii nostri, daca Dta d'in iubirea ce o porti cátra poporulu romanu, nu afái de bine a-ti aruncá votulu in cumpen'a contrariiloru nostri.

Dupa-ce inse Dta nici a candidá nu ai potutu pre altii in loculu celoru respinsi, cu atátu trai putienu a realege de oficiali pre alti romani, nu una-data ci de trei ori esti dem-nu de condamnatu ! Au dora aci nu a cerutu interesulu poporului sê lucrí in favorulu lui, pentru aceea nu ai lucratu ? Apage ! Eu am studiatu si studiezu ran'a, nu ceea care rode la peptulu poporului, ci la sinulu Dtale, aceea e : ur'a si discordi'a invecitata in Dta cátra fie-care romanu mai aptu si calificatu decátu Dta si laboriosu in causele nationali, raua necurabile altcum decátu prin amputatiune totale. Daca a probatu cine-va a vin'cécá acésta rana, acei-a au fostu romanii inteliginti d'in Selagiu, rogandu-te, parte privatu, parte cá tramisi, cá baremu in causele nationali sê depuni ur'a invecitata contra bravului Georgiu Popu, si pentru elu probalminte cátra totu ce e Romanu in cõttu, precum si elu e paratu a face asemenea in privinti'a Dtale, si, fia-i disu spre onore, totu-de-un'a s'a aretatu de parola, inse inzedaru, cá-ci Dta nici una-data, nu te ai potutu desbracă de pasiunile inerinti, cum singuru ni spuni, si nici odata baremu nu te ai sciutu abnegá.

Cá inchiziare numai atát'a insemnu ; asié sê-mi ajute Ddieu cum am scrisu acestea condusu de invidia personala cátra Parintele Grigoriu Popu. Nichita.

VARIETATI.

*(A duna re a polona) d'in provinci'a Posen, in Prussi'a, conchiamata de Dr. Simanski pre 25 l. t. a fostu cercetata de una multime mare de poloni, ba inca si plugari s'au infacisiatu in unu numeru fumosu. Resolutiunea si adresa cátra deputatii poloni, cetita de convocatoriulu adunării, prin cari polonii protesteaza in contra' atacuriloru lui Bismarcu aruncate in faci'a catolicismului, s'au primitu cu unanimitate si s'au subscrisu numai decátu.

*(Vie'tia sub apa) Inginerulu Viliam Bauer d'in

München prepara pre malurile lacului Boden, la Lindau, una scola, in care sê invetie tote conditiunile, pentru a stá omulu sub apa si a efectua acolo lucruri resboinice si pacinice, precum : a inotá si a conduce corabi'a sub apa, a face observatiuni scientifice, a telegrafá pre sub apa, a dá semnale cari sê se auda, si semnale cari sê se veda pre sub apa ; cu unu cuventu, de a se instalá omulu pentru a trafí si a se bate sub apa.

*(Balu romanu in Vien'a.) Tinerimea romana d'in Vien'a va arangiá in martie st. n. c. in sal'a otelului „la calulu albu,“ Leopoldstadt, unu balu romanu sub patronatulu domneloru : Matild'a Dumba, Mari'a de Filis'anu si Elen'a Marenzeller. Venitulu curatu e destinatulu pentru infiintarea unui „Cabinetu romanu de lectura.“ Ofertele marinimose sunt a se predá dloru colectanti, prin cari se voru transmite la cass'a comitatului : B. G. Popoviciu, Fleischmarkt Nr. 15, care le va publicá prin foi.

Sciri electrice.

Berolinu, 1. martie. Foi'a oficiale publica legea despre marirea fortaretiloru Metiu si Strasburg ; mai departe legea privitoria la numirea comissariloru estra-ordinari pentru administrarea unoru comune in Alsé'ta si Lotaringi'a.

Vien'a 1. martie. Se aude, cá episcopii si feudalii se voru presintá in camer'a boeriloru, pentru a votá legea de urgentia.

Roma, 1 martiu. Partiu'a iesuitoru insiste in contienu pre langa pap'a cá sê pasesca Rom'a si sê couchiame conciliulu aiuria. De dorinti'a d'antáiu pap'a nu vré sê scia nemicá, ér'cererea a dou'a pote li se va implini, si in casulu acestu-a pap'a se va substitui prin unu ablegatu.

Propriet., edit. si red. respundiet. : ALES. ROMANU.

Feriti-ve de speculanti amagitori!

Intre multele anunțuri, mai ales cele de orologie, sunt unele prea pompoase și compuse cu intențiune de a prinde în cursa pe locuitorii de la țiere (provinciali). Ori și cine dar nu are unu sau propriu feréscă-se de a cumpără orologiile pentru cari venditoriulu nu pôte dá garanția de ajunú. Orogologie cum per-te la mine se potu totu-de-un'a și dupa placu au a mi se returná, au a se schimbá cu altele, una dorenda acé't'a despre cea mai exacta soliditate.

MINUNELE DILELORU NOSTRE

sunt orologiile prea-bine reglate, cari se vendu cu rezervare de garanția pre 2 ani ; acele se vendu, precum se pôte vedé mai la valle, cu pretiuri forte mice, au unu cá trecerea loru sê fia mai mare. Deci, nimene sê nu scape ocasiunea binevoita de a se providé cu unu asemenea obiectu atitu de trebuitoriulu pentru desca-care casa.

Pentru tote orologiile se garanteza cá la orologeriu.

- 1 orologiu frumosu cu capulu de bronzu si cadranulu emailatu . . . . . fl. 1.80
  - 1 cu cadranulu de porcelana emailata . . . . . fl. 1.80
  - 1 cu auraria (care bate) . . . . . fl. 2.80
- Ori care d'in aceste, impreunate cu desceptatoru, 20 cr. mai multu.
- 1 orologiu, formatu mare, frumosu lucratu, cu cadranu de porcelana . . . . . fl. 2.80 până la fl. 2.90
  - 1 acelu-si preamnu ornatu, cu desceptatoru . . . . . fl. 3.90-4.50
  - 1 orologiu cu pictura fina pre partea anterioara, cadrelu aurite seu cu gravure de arte elveticu, tote cu desceptatoru, unulu . . . . . fl. 5, 6, 7, 8
  - Orogologie de salone d'in bronzu cu recipientu si postamentu, unulu . . . . . fl. 2-2.60
  - 1 orologiu mare . . . . . fl. 8.90-4.50
  - 1 orlogiu englescu de calatori, cu desceptatoru, care de signu cu te lasa a dormi. — cu teca . . . . . fl. 5.
  - Orogologie elveticu de pusunariu, bine regulate, cu garanția pre doi ani, forma prea-frumosa, d'impre- . . . . . fl. 4.50
  - una cu cutena de aur-nou . . . . . fl. 29.
- Unu adevératu ornamentu pentru fia-care saloru sunt reasemblele orologie vienesu cu pendulu, cu rotatoriu de 8 d'ite, in una cutia frumosa si de se degete de lungu ; 1 bucata cu rotatoriu 19 fl. 1 bucata cu batatoria

Orologie anglice de pusunariu

cu machina de niculu seu de precisiune, garanția pre 5 ani, aceste sunt cele mai sigure orologie fabricate până acum.

- 1 Cronometru cilindric . . . . . fl. 9.50
  - 1 acelu-si auritu prin focu . . . . . fl. 10.50
  - 1 Ancora cu sticla de cristalu . . . . . fl. 10.50
  - 1 auritu . . . . . fl. 11.—
  - 1 cu capsula duplicu, savoneta . . . . . fl. 13.50
  - 1 acelu-si auritu . . . . . fl. 14.50
  - Orogologie duplicu americane cu machina duplicu, cari mai inalte au costiatu . . . . . fl. 18.—
  - fl. 40, acum numai . . . . . fl. 15.50
  - Ancora pompoze cu sticla de cristalu . . . . . fl. 15.50
- Orologie anglice de arte cu machina filigrana, forte fina si cu multa oste-nela lucrata, 1 bucata . . . . . fl. 20.—
- 1 Remontoriu (fara chisla) . . . . . fl. 12.50
  - 1 sorit'a cea mai fina . . . . . fl. 14.—
  - 1 ancora de cele mai none, cu sticla de cristalu duplicu, incat'a se pote vedé constructiunea fara a se deschide orologiuulu . . . . . fl. 10.50
  - 1 aceea-si, ancora mai fina . . . . . fl. 13.50
  - Orologie pentru dame, fine si elegante . . . . . fl. 13, 15, 18.

Totu felulu de orologie vechie, si cele ce aici nu sunt insirate, se vendu mai eftinu decátu ori unde aiurea. Unu orologiu de sore, bine regulatu cu compasu, in forma-u de pusunariu, si dupa carele se potu regulá tote orologiile mecanice, costa numai 25 cr.

Catene de orologie de auru talmi.

façonulu celu mai nou si mai pomposu, pre cari catenele de auru genuinu nici intr'o privinti'a nu le iutrecu, de ora-ce sunt acuratu imitate in façonu si nici-odata nu-si perdu coloru a aurulu.

- 1 bucata scurte cu 70, 90 cr. . . . . fl. 1.20-50 cr.
  - 1 pre-finu lucratu . . . . . fl. 1.50, 2, 2.50 si fl. 3
  - 1 catenu lungi de gramadi, venetiane, ... fl. 1.50 si fl. 2
  - Medallione de cea mai frumosa specie cu cátu d'in argintu de 18 probe cu cáte . . . . . fl. 3.50
- 1 bucata scurte, pre-finu lucrate, cáte . . . . . fl. 2.50 si fl. 2.50
  - 1 catenu de argintu genuinu, de 13 probe, aurite prin focu . . . . . fl. 3.50, 4.—
  - 1 catenu lungi de gramadi de 13 probe, genuine, ... fl. 5.50 si fl. 6.50
  - 1 legatura aternatorie de orologie cu 6 obiecte diferite de bijutariu . . . . . 60 cr.

Se potu capeté numai in noulu si marele

Bazaru de ornamente alu lui A. Friedmann in Vienn'a, Praterstr. Nr. 26.
vis-a-vis de teatrulu Carolu.

Tote marfurile, cari nu voru conveni O. DD. camperatori, au se voru reprimi au se voru schimbá cu altele, ceea ce dovedesce soliditatea cea mai exacta.

Ornamente eftine pentru domne si domni

Ornamentele d'in metalu nou (auru nou seu auru talmi) facu da prisoru pre celo genuine, pentru cá aceste noue fabricatiuni nici in coloru nici in forma (façonu) nu cedu eloru mai genuine, apoi este de insemnatu, cá nu costa nici a patra parte d'in pretulu ce se dá numai pentru forma (façonulu) coloru genuine, deci urmasa de sine, cá se pote mai a dese oi cumpérá ceea ce este mai nou si mai modernu. Insa-si consuetudiniulu p'ite fl amagitu cu acestea, atitu sunt de bine imitate.

Cele mai noue ornamente,

dupa forma cea mai moderna, fabricate d'in auru nou, carele pastreza coloru auris si prin urmare semena de minime cu ornamentele genuine, cu pietre imitate, seu cu emailu dupa cum cere façonulu.

- Brosie (ace) fine, 1 buc. 40, 60, 80 cr. fl. 1. preafinu, 1 . . . . . fl. 1.60, 1.80, 2-20.
- Cercei, fini, 1 perechie 50, 80 cr. fl. 1. preafinu . . . . . fl. 1.80, 2, 2.50.
- Garnituru întrege, ace si cercei 80 cr. fl. 1.20, 1.60 ; preafinu lucrate fl. 2, 2.50, 3, 3.50, 4, 5.
- Bragiete, fine, 1 buc. 50, 80 cr. fl. 1. preafinu fl. 1.50, 2, 3, 3.50.
- Collere preafinose, 1 buc. 90 cr. fl. 1.20 până la 1.50.
- Medallione, fine, 20, 40, 60 cr. . . . . preafinu 80 cr. fl. 1, 1.50 cr.
- Inelle preafinose, cu osebite pietre imitate, 1 buc. 30, 40, 50, 60, 80 cr. fl. 1.
- Catene de orologie pentru domni, scurte 50, 80 cr. fl. 1, 1.50, 2
- Catene de gramadi, fine, façonu venetianu, fl. 1.40, 1.80, 2.

- Ace pentru domni, 20, 40, 60, 80 cr.
- Bumbi la camasia, 1 buc. 10, 15, 20, 30 cr.
- Bumbi la maneece, 1 par. 20, 30, 40, 60, 80 cr.
- Bumbi la guleru 5 si 10 cr.
- Garnituru întrege, bumbi la camesie si maneece, 50, 80 cr. fl. 1, 1.50.
- 1 legatura de aternatorie de orologie 80, 80 cr. fl. 1.
- Inelle de auru genuinu cu pietre fl. 1.50, 2, 2.50.
- Catene de argintu, de 13 probe, aurite prin focu, scurte fl. 3.50
- Catene lungi de gramadi, totu de 13 probe, fl. 6, 7.
- Medallione de argintu, 13 probe, aurite in focu si emailate fl. 2.50, 3.

Ornamente fine de briliante.

Insa si consuetudiniulu pote fl amagitu prin aceste ornamente cuprinse in argintu, procedutu cu substratu auritu si cu acu, briliantele (diamanti) imitati sunt de cristalu de munte, finu tocitu, carele nu perdu vintu focu, sunt si alte imitatiuni de pietre preafine.

- 1 Brosiu fl. 4, 5, 6.
- 1 perech. Cercei fl. 4, 5, 6.
- 1 par. bumbi de camesie fl. 2.50, 3.50, 4.50.
- 1 acu pentru domni fl. 1.80, 2.80, 3, 4.
- Inelle cu briliante d'in auru fl. 1.20, 1.50, 2, 3.
- Crucealtite, inime, a se portá la gutu, fl. 2, 3, 4.

Marfurile insemnate mai sus cu pretiuri si calitatea numita sunt de vendiare numai in depozitoriulu subsemnatulu. Listele preturiloru pentru tote obiectele se dau gratuite. Va interesá pre ori si cine a avé unu esemplariu.

A. FRIEDMANN in Vienn'a, Praterstrasse Nr. 26.